

Konsten att bli helgon

Sven Ove Hansson om helgonprocesser med anledning av Elisabeth Hesselblads helgonförklaring.

I DECEMBER 2015 meddelade Vatikanen att Sverige kommer att få sitt första helgon på 624 år. Förra gången, år 1391, var det Birgitta Birgersdotter (1303–73, "heliga Birgitta") som upphöjdes. Nu är det Elisabeth Hesselblad (1870–1957) som ska helgonförklaras. Hon nygrundade år 1911 en svensk gren av Birgittinorden, den nunneorden som Birgitta Birgersdotter grundade. Hesselblad är också känd och hedrad för att hon räddade förföljda judar under naziokupationen av Rom genom att gömma dem i ett kloster.

Hesselblads väg till helgonskapet har varit lång. Den inleddes år 1987 av påven Johannes Paulus II. Han tog också ett avgörande steg år 2000 genom att saligförklara henne. År 2016 förväntas hon bli heligförklarad.

Men hur går detta till? Hur blir man helgon? Det är en ganska komplicerad process som har förändrats mycket

under kyrkans historia. Numera spelar medicinska mirakler en central roll i processen, och det är metoderna för att fastställa dessa mirakel som föranleder mig att skriva om helgonprocessen i dessa spalter. För att förstå hur miraklerna kommer in i sammanhanget måste vi skaffa oss en överblick över processen som helhet, och över dess historiska sammanhang.

MARTYRER OCH BEKÄNNARE

Den tidigaste kyrkan var en förföljd skara, och det var på många håll med fara för livet som man blev kristen. De som dog för sin tro kallades martyrer. Martyrskap var en säker väg till himlen, och martyrskapet hade en mycket hög ställning inom kyrkan. Martyrerna begravdes ofta på hemliga platser t.ex. i katakomberna, och där samlades man för att be till dem. Det fanns också grupper inom den tidiga kyrkan (donatister och circumcellioner) som aktivt sökte martyrskap, d.v.s. de såg till att dö på ett sådant sätt att de säkert skulle komma till himlen. Detta kunde ske i strid; en vanlig metod var att gå till anfall mot övermäktiga romerska styrkor.

I den tidiga kyrkan fanns det ingen helgonförklaring. Det enda sättet att bli helgon var att dö martyrdöden, och det var lätt att fastställa vem som hade gjort det. På en

I den tidiga kyrkan fanns det ingen helgonförklaring. Det enda sättet att bli helgon var att dö martyrdöden.

Elisabeth Hesselblad (1870–1957)

del håll verkar man tidigt ha börjat föra listor över de egna, lokala helgonen.

Under kejsar Konstantin I:s regeringstid 306-337 fick kyrkan en långt bättre relation med romarriket. När kristendomen blivit laglig kunde man uppföra kyrkor, vilket i första hand skedde på de platser där man redan firade gudstjänster, nämligen martyrgravarna. Detta blev ursprunget till relikdyrkan. När man ville uppföra en kyrka på en plats där ingen martyr hade dött flyttade man dit en kroppsdel eller annan relik från en martyr. Reliken byggdes in i huvudaltaret, en sedvänja som ännu tillämpas.

Men den nya situationen innebar också att den gamla vägen till martyrskap och helgonstatus blev mindre aktuell. Därför införde man en ny kategori av helgon, nämligen *bekännare* som hedrades för sin heliga livsgärning snarare än sättet på vilket de dött. Det var mycket svårare att fastställa vems livsgärning var tillräckligt helig för helgonskap än vem som hade dött martyrdöden. De lokala biskoparna hade ansvar för bedömningarna. Efter hand började biskoparna genomföra utredningar om de potentiella helgonens liv. De fäste också stor vikt vid mirakel som man ansåg att helgonet hade utfört, antingen före eller efter sin död. Själva helgonförklaringen bestod i att biskopen beslutade att kroppen skulle grävas fram ur graven och placeras som relik i en kyrka. Oftast fastställde biskopen också en dag på året då det nya helgonet skulle firas.

Vid sidan av biskoparnas helgonförklaringar förekom också folkliga initiativ på området. Ibland blev någon helgon helt enkelt genom att många människor valde honom eller henne som föremål för böner och vördnad. Kyrkans roll blev då att så småningom acceptera, inordna och kanske anpassa hyllandet av ett folkligt valt helgon.

PÅVEN VILLE HA HELGONMONOPOL

Efter hand som påvarnas makt ökade försökte de centralisera viktiga beslut, däribland helgonförklaringarna. År 1170 sände Alexander III ut en påvlig order till hela kyrkan om att ingen helgondyrkan skulle få förekomma utan påvlig auktorisation. Någon större verkan synes inte denna order ha fått, men han försökte i vart fall att ingripa i enskilda ärenden som han ansåg ha gått snett. År 1171/2 skickade han t.ex. ett brev till den svenska kungen där han

klagade över att allmogen i Sverige tillbad en munk som hade dött i ett fylleslagsmål. Visserligen fanns det rapporter om ett flertal mirakel som skulle ha utförts av munken i fråga, men det räckte inte. En fyllbult och slagskämpe skulle inte bli helgon.

Det dröjde ända till år 1234 innan påvedömet lyckades skaffa sig monopol på helgonmakandet. Den som åstadkom detta var Gregorius IX som hade ett starkare grepp om kyrkan än sina föregångare. Han genomdrev en lag som förbjöd biskopar att utse nya helgon. (Men Gregorius är mera känd som instiftare av den påvliga inkquisitionen.)

En viktig orsak till Gregorius framgång var att han var realistisk nog att nöja sig med att kontrollera vilka *nya* helgon som skulle godkännas. Varken han eller någon av hans efterträdare gjorde något försök att kontrollera och överpröva de helgon som hade etablerats genom äldre, lokala processer. Den officiella listan över helgon upptar idag över tiotusen personer, av vilka det stora flertalet etablerades innan de centrala reglerna för helgonförklaring upprättades. Många av den katolska kyrkans mest kända helgon tillhör denna grupp. De etablerades i lokala processer långt innan påvarna skaffat sig något inflytande över vem som skulle bli helgon.

I delar av Latinamerika lever också traditionen kvar att tillbe nya lokala helgon som koras i en lokal, folklig process där varken påve eller biskop har särskilt mycket att säga till om.

EN PROCESS I FYRA STEG

Under påvlig kontroll har helgonmakandet inordnats i en noga reglerad process. Initiativet måste alltid tas av den

Gregorius IX

lokale biskopen där helgonkandidaten levde. Processen får inte påbörjas förrän tidigast fem år efter personens död. (Före 1917 fick man vänta hela 50 år.)

Ett helgon ska uppfylla två huvudsakliga kriterier. Dels

Heliga Birgitta.

ska han eller hon ha levt ett dygderikt liv, dels också ha utfört mirakel. Dessa båda kriterier undersöks i nu nämnd ordning, och om kandidaten håller måttet när hon helgonskapet i ett förlopp med fyra påvliga beslut.

Om en första preliminär undersökning ger ett positivt resultat utses kandidaten till *Guds tjänare*. Det betyder att han eller hon har funnits värdig att genomgå en närma-

re prövning för en eventuell helgonförklaring. Efter detta vidtar en omfattande undersökning där man tar reda på om kandidaten levtt ett så dygderikt liv att han eller hon kan anses ha utövat de kristna dygderna på ett hjältemodigt sätt. Om man finner så vara fallet utses kandidaten till *vördnadsvärd*. Därefter handlar den återstående processen om att utröna om kandidaten har utfört några mirakel. Om detta kan påvisas blir kandidaten *saligförklarad*. Detta innebär att personen i fråga får tillbedjas inom vissa delar av kyrkan, t.ex. ett stift eller inom en orden.

I ett sista steg söker man bevis för ytterligare mirakel, och om detta lyckas blir kandidaten *helgonförklarad*. Helgonförklaringen är en försäkran om att personen i fråga med säkerhet är hos Gud. Den innebär att personen numera kan tillbedjas inom hela kyrkan. I motsats till de tre tidigare stegen anses själva helgonförklaringen omfattas av dogmen om påvens ofelbarhet, d.v.s. den kan inte vara fel.

HUR DJÄVULEN FÖRLORADE SIN ADVOKAT

I de första två stegen går man noga igenom skriftliga dokument och muntliga vittnesbörd om kandidatens tro och leverne. För att bli helgon är det inte nödvändigt att ha varit katolik hela livet. Flera konvertiter till katolicismen har blivit helgon, däribland Elisabeth Hesselblad som växte upp som protestant men blev katolik vid 32 års ålder. I bedömningen av konvertiter tar man tämligen lätt på synder begångna före konversionen; det är livet som katolik som räknas. Däremot fäster man stor vikt vid avvikelser från kyrkans officiella lära (efter en eventuell konversion). Upptäcks sådana läggs processen vanligen ned. Men det

handlar inte bara om tron, utan minst lika mycket om en dygderik livsföring.

Fram till år 1983 prövades kandidatens tro och leverne i en domstolsliknande process som startades efter att den lokale biskopen samlat in grundläggande dokumentation om kandidaten. I denna process hade kandidaten både en förespråkare och ett slags åklagare som hade titeln *promotor fidei* (trons försvarare) men oftare kallades djävulens advokat. Till djävulens advokat utsågs en framstående teolog som till sin hjälp hade en mindre stab av jurister. En av dem som tjänat som djävulens advokat blev för övrigt därefter själv påve som Benedictus XIV (påve 1740-58).

Detta system ledde till grundliga men ofta också mycket långvariga utredningar. Johannes Paulus II ville ändra på detta och införde därför år 1983 en radikal förenkling och effektivisering av hela helgonprocessen. Hela ansvaret för att samla in dokumentationen förlades på den lokale biskopen. Djävulens advokat (som funnits sedan 1587) och hans stab avskaffades i praktiken, och därmed upphörde också hela det domstolsliknande förfarandet. (Titeln *promotor fidei* finns kvar, men hans uppgifter är numera helt annorlunda.) En enda befattningshavare, kallad *relator*, fick till uppgift att samla in och bedöma både den information som talar för och den som talar emot personen i fråga. Detta innebär i praktiken att alla som är involverade i utredningsförfarandet om en helgonkandidat har ett positivt intresse av att kandidaten verkligen ska bli helgonförklarad. Efter att ha strömlinjeformat processen på detta sätt satte Johannes Paulus II en aldrig tidigare skådad fart på saligförklarandet. Under sina år som påve (1978-2005) saligförklarade han 1340 personer, fler än alla sina företrä-

dare sedan Sixtus V (påve 1585-90) som införde systemet med saligförklaringar.

EN ANMÄRKNINGSVÄRD BRIST PÅ MIRAKEL

Sedan djävulens advokat avskaffades har det gått betydligt lättare att bli klar med utredningarna om kandidaternas tro och leverne. Den stora stötestenen är numera mirakelen, som inte verkar infinna sig i önskad omfattning. Låt oss se närmare på hur kraven på mirakel har utvecklats genom århundradena.

Ursprungligen kvalificerade sig helgon genom mirakel av mycket olika slag, av vilka många var tämligen spektakulära. S:t Hyacinth, ett polskt 1200-talshelgon, bevisade sin helighet genom att gå på vatten. Helgonförklaringen av S:t Ludvig av Toulouse år 1317 grundades bl.a. på att han hade återuppväckt tolv döda personer till livet. Så sent som år 1767 helgonförklarades Josef av Copertino på grundval av att han hade leviterat vid upprepade tillfällen. (Han har följaktligen blivit flygtrafikens och astronauternas skyddshelgon.)

Det behöver knappast påpekas att dokumentationen av dessa spektakulära händelser var allt annat än övertygande med moderna mått mätt. Idag skulle påståenden av detta slag mötas av högljudd

**Sedan djävulens
advokat
avskaffades har
det gått betydligt
lättare
att bli klar med
utredningarna om
kandidaternas tro
och leverne.**

misstro och krav om filminspelning och allehanda kontroller. Kyrkan åberopar därför numera endast en typ av mirakel, nämligen s.k. medicinska mirakel. Med detta avses oförklarliga tillfrisknanden från sjukdomar. Vidare inskränker man sig i praktiken till mirakel som ska ha inträffat efter kandidatens död.

Fram till 1983 krävdes två mirakel för saligförklaringen och ytterligare två för helgonförklaringen, alltså totalt fyra mirakel för att bli helgon. Det visade sig emellertid vara svårt att få fram dessa mirakel. I flera fall sänkte påven kraven så att helgonförklaringar kunde genomföras med färre mirakel. Som ett led i sin strävan efter fler helgonförklaringar sänkte Johannes Paulus II år 1983 de generella kraven till hälften: ett mirakel för saligförklaringen och ett för helgonförklaringen. Totalt krävs alltså nu två mirakel för att bli helgon. (Martyrer kan saligförklaras utan mirakel, så i deras fall krävs det numera endast ett mirakel, nämligen för själva helgonförklaringen.)

TVÅ MIRAKELKOMMITTÉER

För att bedöma potentiella mirakel anlitar Vatikanen två kommittéer, varav den ena består av läkare och den andra av teologer. Det är läkarna som gör den första bedömningen.

Läkarkommittén heter *Consulta Medica* och bildades år 1948. Den uppges bestå av ett sextiotal manliga romersk-katolska läkare som alla är bosatta i Rom. Medlemmarna träffas i mindre grupper för att ingående diskutera enskilda fall av påstådda mirakel. Varje fall avgörs genom att hela gruppen röstar om tillfrisknandet var ”naturligt” eller ”oförklarligt”. Enkel majoritet räcker för att ett

tillfrisknande ska anses vara oförklarligt. Då överlämnas ärendet till den andra kommittén som består av teologer.

Teologerna utgår från läkarnas bedömning att tillfrisknandet inte kan ha skett på naturligt sätt. Deras uppgift är att undersöka om det verkligen berodde på böner till den aktuella helgonkandidaten. Om det visar sig samtidigt ha förekommit böner till ett redan etablerat helgon måste fallet förkastas eftersom man då inte kan fastställa vilket helgon det är som har utverkat miraklet. (Däremot är det inget hinder om någon samtidigt har bätt till Jesus.) Om teologerna tillskriver den aktuella helgonkandidaten miraklet går ärendet vidare till en kommitté av kardinaler och därefter till påven som har det slutliga avgörandet om salig- och helgonförklaringar.

PROBLEM MED MIRAKELBEDÖMNINGAR

Kyrkan har inte haft det alldeles lätt med sina medicinska mirakel. Mirakel som har godkänts av Consulta Medica har ofta bedömts av andra läkare som högst naturliga tillfrisknanden. Detta gäller bl.a. de mirakel som har använts vid salig- och helgonförklaringar av några av de mest kända helgonen från de senaste decennierna.

Det mirakel som återopades vid saligförklaringen av Moder Teresa är ett av exemplen på detta. Det handlar om en indisk kvinna vid namn Monica Besra

Mirakel som har godkänts av Consulta Medica har ofta bedömts av andra läkare som högst naturliga tillfrisknanden.

*Moder Teresa – helgonförklarad efter mirakel som läkare
gett en naturlig förklaring.*

som sade sig ha blivit botad från en cancertumör av ljus som utstrålade från en bild av moder Teresa. Läkarna som behandlade henne har framträtt och hävdar att tillfrisknandet var naturligt och kan tillskrivas de läkemedel som de försåg henne med. De verkar inte ens ha blivit tillfrågade av dem som utredde fallet åt Vatikanen.

Den amerikanske skeptikern Joe Nickell har granskat de båda fall som användes då påven Johannes Paulus II blev salig- och helgonförklarad. Det första fallet var en nunna som efter sina egna och ordenssystrarnas böner blev frisk från vad hon uppgav vara Parkinsons sjukdom. Tre år senare blev hon åter sjuk med samma symptom.

Trots vetenskapen om återfallet användes hennes tillfrisknande som grundval för att saligförklara Johannes Paulus II år 2011.

För helgonförklaringen år 2014 använde man ett fall med en kvinna i Costa Rica som uppgavs ha blivit botad från pulsåderbräck i hjärnan. Tillfrisknandet ska ha skett plötsligt när hon tittade på en bild av Johannes Paulus II. I detta fall förefaller det saknas dokumentation som visar att den ursprungliga diagnosen var korrekt. (Detta är för övrigt en vanlig situation i fall med påstått oförklarliga tillfrisknanden. Dokumentationen av det ursprungliga sjuka tillståndet är ofta mycket sämre än den av det friska tillståndet i efterhand.)

Påve Johannes XXIII:s saligförklaring år 2000 har också blivit ifrågasatt. Miraklet bestod i att en kvinna blev botad från magcancer efter att dels ha genomgått flera operationer, dels ha haft en vision i drömmen av Johannes XXIII. Det verkar inte gå att utesluta att det var kirurgenas insatser som botade henne.

Johannes XXIII blev helgon år 2014, men då valde påve Franciskus att helgonförklara honom utan mirakel. Dispensen förklarades med Johannes stora insatser i samband med det andra Vatikankonciliet. Dessa insatser ska förvisso inte ifrågasättas, men det är uppenbart att någon dispens inte skulle ha blivit aktuell om man hade haft tillgång till ett trovärdigt mirakel.

Över huvud taget verkar bristen på trovärdiga mirakel vara ett allvarligt problem för den katolska kyrkan. Johannes Paulus II antydde detta i ett tal år 1988 där han menade att det finns tecken som tyder på att Gud har ändrat sitt sätt att upplysa mänskligheten och att "fallen

av fysiskt helande blir mer sällsynta” som en följd av detta (Woodward 1996, s. 208). En alternativ förklaring är att den medicinska vetenskapens framsteg har ökat kunskapen om sjukdomsförlopp vilket medfört att färre tillfrisknanden än tidigare kan beskrivas som oförklarliga.

DET STORA TANKEFELET

Bakom allt detta ligger emellertid ett alldeles grundläggande tankefel i själva uppdraget till Consulta Medica. Deras uppdrag är som sagt att bedöma vilka tillfrisknanden som är oförklarliga. Men ”oförklarlig” är inte en beskrivning av ett sjukdomsförlopp utan en beskrivning av de aktuella kunskaperna om ett sjukdomsförlopp. Vad som är förklarligt beror inte på sjukdomsfallet utan på vad man vet eller inte vet, dels om detta enskilda fall, dels i allmänhet om kroppens funktioner och om den aktuella sjukdomen.

Därför är ett påstående om att något är oförklarligt alltid bundet till kunskapsläget vid den tidpunkt då påståendet görs. Ett sjukdomsförlopp som inte kunde förklaras för några decennier sedan kan gå att förklara idag, och ett förlopp som vi inte kan förklara idag kan gå att förklara i framtiden. Därför är det minst sagt problematiskt att använda oförklarlighet som kriterium för beslut som sägs vara ”ofelbara” och därmed orubbliga för all framtid.

Men detta till trots har miraklen, vill jag påstå, en mycket tydlig och för kyrkan högst användbar funktion, nämligen som ett slags popularitetsomröstningar. Låt mig förklara.

Det finns fortfarande mycket som vi inte förstår om sjukdomar och sjukdomsförlopp. Därför inträffar det av

och till oförklarliga tillfrisknanden (men tyvärr minst lika ofta oförklarliga insjuknanden). Om ett tillräckligt stort antal sjuka personer genomför eller utsätts för en och samma ritual kommer ett antal av dem av rent statistiska skäl att tillfriskna ”oförklarligt”. Om tiotusentals sjuka människor t.ex. skulle säga ordet ”halvljummen” sju gånger i rad, är det högst troligt att flera av dem kommer att tillfriskna utan att detta kan förklaras. Om bara en handfull sjuka personer skulle göra samma sak, är det tämligen osannolikt att någon av dem skulle tillfriskna utan känd förklaring.

Av alldeles samma skäl: eftersom ett mycket stort antal personer ber till Moder Teresa om ett tillfrisknande är det högst troligt att det ibland kommer att framkomma fall av ”oförklarligt tillfrisknande” som tillskrivs henne. Eftersom knappast någon längre tillber Innocentius XI (påve 1676-89 och saligförklarad) är det ytterst osannolikt att det kommer att framkomma några sådana fall som tillskrivs honom.

På detta sätt fungerar kriteriet om ”oförklarliga tillfrisknanden” som ett slags (lite slumpmässiga) popularitetsomröstningar. Ju fler människor som tillber en helgonkandidat desto större är chanserna för oförklarliga tillfrisknanden och därmed för salig- och helgonförklaring. Förfarandet anknyter därmed till en gammal katolsk tradition att erkänna och anamma föremålen för folklig tillbedjan.

För övrigt är Innocentius XI endast en av många helgonkandidater som verkar ha ”förlorat sin chans” därför att ingen längre tillber dem. Det finns hundratals närmast bortglömda personer som saligförklarades för länge sedan

men inte längre blir tillbedda. Det innebär med nödvändighet att inga mirakel kommer att rapporteras och att de inte kommer att bli helgon. Flertalet av dem har förstås minst två ”godkända mirakel” eftersom detta tidigare krävdes för saligförklaring. Idag skulle dessa mirakel räcka för en helgonförklaring, men några omprövningar enligt de nya reglerna verkar inte vara aktuella. Detta är möjligtvis en orättvisa, men innan vi blir alltför upprörda över detta bör vi besinna att det inte drabbar någon levande.

DET KOSTAR PENGAR ATT BLI HELGON

En sällan diskuterad fråga i sammanhanget är kostnaderna för helgonprocesserna. Vatikanen tar betalt för allt sitt arbete med salig- och helgonförklaringar, t.ex. löne- och resekostnader för utredningar, kommittéarbete och andra förberedelser, och inte minst kostnaderna för de ofta storslagna gudstjänster där själva salig- eller helgonförklaringarna genomförs. Alla dessa kostnader bokförs noga, och räkningen skickas till det stift eller den orden som åtagit sig att betala för helgonkandidaten i fråga. Vad detta kostar är en väl bevarad hemlighet, men priset kan i en del fall vara högst kännbart. Saligförklaringen av karmelitmunken Titus Brandsma år 1985 blev t.ex. så dyr för hans orden att många medlemmar ansåg att den inte var värd utgiften.

År 1975 skedde den första helgonförklaringen av en amerikan, Elizabeth Seton. *Wall Street Journal* publicerade en artikel där man tog upp de ekonomiska aspekterna på förfarandet. Tidningen återgav uppgifter om att helgonförklaringen hade kostat den amerikanska katolska kyrkan ”miljontals dollar”. Reaktionerna på denna artikel blev

Elizabeth Seton

mycket starka i en del katolska kretsar. En ledarskribent i *Arkansas Catholic* inledde sin artikel med en rekommendation att ”envar som tvivlar om Satans närvaro i världen” borde läsa artikeln i fråga. Han avslutade dock med att uppmana sina läsare att be för artikelns författare Liz Roman Galleze.

I vissa fall har särskilda fonder bidragit till att täcka kostnaderna. Den process som ledde fram till att amerikanen Katharine Drexel helgonförklarades år 2000 bekos-

tades t.ex. till en del av en fond som hennes syster hade ställt till förfogande för den orden som hon grundade. Att Drexel kom från en rik familj gjorde alltså saken lättare. (Sitt eget avsevärda arv använde hon för religiöst och socialt arbete.)

Av allt att döma spelar betalningsviljan en avsevärd roll för vem som blir helgon. Det stora flertalet av dem som helgonförklarats under de senaste decennierna förefaller ha lanserats av olika ordnar inom katolicismen. Ordarna har ofta tillgång både till pengar att skicka till Vatikanen och till arbetskraft för det omfattande dokumentationsarbete som måste genomföras innan Vatikanens process kan inledas. (Formellt ansvarar den lokale biskopen för den grundläggande dokumentationen, men det betyder inte att han kan avsätta resurserna.) Dessutom har ordarna ofta mycket att vinna på en helgonförklaring. En ordens framgångar, inte minst i rekryteringen av nya medlemmar, främjas i hög grad av att i första hand grundaren men gärna också andra framträdande medlemmar blir helgonförklarade.

HUR MAN BLIR HELGON

Konsten att bli helgon kan nu sammanfattas i tre punkter.

1. *Vatikanen vill se fromma dygder.* Därför kan ingen bli helgon utan att vara (eller bli) en bekännande katolik som hängivet försöker leva efter kyrkans läror.
2. *Vatikanen vill ha en adress att skicka räkningen till.* Därför kan ingen bli helgon utan en penningstark sponsor (normalt en orden eller ett stift) som uthålligt arbetar för en helgonförklaring i flera decennier.
3. *Vatikanen vill se medicinska mirakel.* Därför kan ingen

bli helgon utan att bli så populär bland fromma katoliker att han eller hon blir tillbedd efter sin död av ett stort antal personer som hoppas på ett medicinskt mirakel.

Det bästa sättet att uppfylla villkor 2 och 3 är ofta att grunda en ny orden eller få en framträdande roll i en redan befintlig orden.

För egen del är jag allvarligt bekymrad över den tredje punkten. Vi har sett att vetenskapligt ohållbara påståenden om "oförklarliga" sjukdomsförlopp har en central roll i helgonprocessen. I takt med den medicinska vetenskapens framsteg har denna del av processen också blivit allt mera svårhanterlig och allt mera av en belastning för den katolska kyrkan. Johannes Paulus II tog bort hälften av mirakelkraven. När är kyrkan mogen för det steg in i nutiden som det skulle innebära att ta bort den andra hälften?

KÄLLOR

Anon., "From the Managing Editor's Desk", *Arkansas Catholic* 4 juli 1975.

Foster, Peter, "Mother Teresa 'miracle' patient accuses nuns", *The Telegraph* 5 september 2007.

Nickell, Joe, "The New Pope Saints", *Skeptical Inquirer* 39(2):26-29, 2015.

Rohde, David, "Her Legacy: Acceptance And Doubts Of a Miracle" *New York Times* 20 oktober 2003.

Woodward, Kenneth L., *Making saints: How the Catholic Church determines who becomes a saint, who doesn't, and why*. Simon and Schuster, 1996.